

Τα προσδιοριστικά του ονόματος της νέας ελληνικής — Περιγραφική-συγκριτική και διδακτική προσέγγιση

1. Εισαγωγή -στόχος

Στόχος αυτής της εισήγησης είναι η εξέταση ορισμένων από τα πιο γνωστά προσδιοριστικά στοιχεία της ονοματικής φράσης (στο εξής ΟΦ) της νέας ελληνικής (στο εξής ΝΕ) σε σχέση με τα προβλήματα εκμάθησής τους από αλλόγλωσσους μαθητές της ΝΕ. Ενδεικτικά εξετάζονται το *άρθρο* (οριστικό, αόριστο και μηδενικό), τα δεικτικά [*αυτός, (ε)τούτος, εκείνος*] και τα αόριστα προσδιοριστικά (*ένας, κάποιος, κάτι, κανένας, άλλος, κάθε, καθένας, όλος, μερικοί, κάμποσος*)

Η ανάλυσή μας περιλαμβάνει:

- περιγραφή των υπό εξέταση φαινομένων στη ΝΕ και σε μια άλλη διαφορετικού συστήματος γλώσσα, την τουρκική.
- συγκριτική παραβολή των δύο συστημάτων
- Διδακτικές προτάσεις

1.1. Η δομή της ονοματικής φράσης της νέας ελληνικής και της τουρκικής

1.1.1. Η ονοματική φράση της νέας ελληνικής

Η ΟΦ είναι ένα από τα κύρια συστατικά της πρότασης.

(1) **Αυτοί οι τρεις μαθητές** κρατούσαν **κάτι πολύχρωμα χαρτιά**.

Η ΟΦ μπορεί επίσης να συμπληρώνεται από συνθετότερα, προσδιοριστικά στοιχεία:

(2) **Οι φακοί επαφής που αγόρασα** ήταν ακριβοί.

(3) **Η ιδέα να πάμε απόψε σινεμά** ήταν πολύ καλή.

Δομή της ΟΦ της ΝΕ:

ΑΡΘΡΟ + ΟΝΟΜΑ [το σπίτι]

ΑΡΘΡΟ + ΕΠΙΘΕΤΟ + ΟΝΟΜΑ [το νέο σπίτι]

ΔΕΙΚΤΙΚΟ + ΑΡΘΡΟ + ΟΝΟΜΑ [αυτό το σπίτι]

ΔΕΙΚΤΙΚΟ + ΑΡΘΡΟ + ΕΠΙΘΕΤΟ (+ ΑΡΘΡΟ) + ΟΝΟΜΑ [αυτό το νέο (το) σπίτι]

ΠΟΣΟΤΙΚΟ + ΔΕΙΚΤΙΚΟ + ΑΡΘΡΟ + ΕΠΙΘΕΤΟ (+ ΑΡΘΡΟ) + ΟΝΟΜΑ [όλα αυτά τα νέα (τα) σπίτια]

ΑΡΘΡΟ + ΟΝΟΜΑ + ΚΤΗΤΙΚΟ [το σπίτι μου]

(ΑΡΘΡΟ +) ΟΝΟΜΑ + ΟΝΟΜΑ ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟ [(μια) σειρά σπίτια]

(ΑΡΘΡΟ +) ΟΝΟΜΑ + ΠΡΟΘΕΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ [(μια) σειρά από σπίτια]

(ΑΡΘΡΟ +) ΟΝΟΜΑ + (ΑΡΘΡΟ) + ΟΝΟΜΑ Γεν. [(η) πόρτα (του) σπιτιού]

ΑΡΘΡΟ + ΟΝΟΜΑ + ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ [το σπίτι που αγόρασα]

(4) Κάποιος χτυπάει την πόρτα.	(αόριστη αντωνυμία)
(5) Οι ξένοι δεν ψηφίζουν.	(επίθετο)
(6) Το αύριο είναι άγνωστο.	(επίρρημα)
(7) Τα υπέρ αυτής της ιστορίας είναι πολλά.	(πρόθεση)
(8) Με το να κλαις δεν κερδίζεις τίποτα.	(συμπληρωματική πρόταση)

Συντακτικοί ρόλοι της ΟΦ:

- (9) **Τα αγόρια** αγαπάνε το ποδόσφαιρο.
- (10) Ο ήλιος θερμαίνει **τη γη**.
- (11) **Μου** μίλησε με πολλή ευγένεια.
- (12) Η Μαρία είναι **δικηγόρος**.
- (13) Τον έκανε **κληρονόμο** της περιουσίας του.
- (14) Πήγαμε στην αγορά με **τα πόδια**.
- (15) Η πόρτα **του κήπου** είναι ανοιχτή.
- (16) Έχει στο σπίτι ένα βαρέλι **κρασί**.
- (17) **Το απόγευμα** θα είμαι στη δουλειά μου.

Θέση εμφάνισης των συστατικών της ΟΦ:

- (18α) **Όλος** ο κόσμος θέλει την ειρήνη.
- (18β) Ο κόσμος **ΟΛΟΣ** θέλει την ειρήνη.
- (19α) Κατέβασέ μου, σε παρακαλώ, **όλα εκείνα τα μεγάλα κουτιά του επάνω ραφιού που δεν έχουν σφραγίδα**.
- (19β) *όλα **τα** εκείνα μεγάλα κουτιά...
- (19γ) *όλα εκείνα μεγάλα **τα** κουτιά...
- (19δ) *όλα εκείνα μεγάλα κουτιά **τα**...
- (19ε) **Εκείνα** όλα τα μεγάλα κουτιά...
- (19στ) Όλα τα μεγάλα κουτιά **εκείνα**...
- (20α) **Της Μαρίας ο αδελφός** είναι παντρεμένος.
- (20β) **Ο αδελφός της Μαρίας** είναι παντρεμένος.

1.1.2. Η ονοματική φράση της τουρκικής

- (21) oda - lar- imiz- da
δωμάτιο- πληθ.- κτητ.α' πληθ.- τοπική (σε)
«στα δωμάτιά μας»
- (22) Mehmet dün lokanta- ya gitti
Μεχμέτ χτες εστιατόριο- κατευθ. πήγε
«Ο Μεχμέτ πήγε χτες στο εστιατόριο».
- (23) Orhan-in eski ev- i- (n)- i aldım
Ορχάν-γεν. παλιό σπίτι- κτητ. ευφ. ορ. αντικ. πήρα/αγόρασα
«Αγόρασα το παλιό σπίτι του Ορχάν».
- (24) Ali tembel bir çocuk-tur
Αλή τεμπέλικο ένα παιδί είναι.
«Ο Αλή είναι τεμπέλικο παιδί».
- (25) Ankara-ya kardeş- im ile gittim
Άγκυρα-κατευθ. αδελφός- κτητ. α' εν. με πήγα

- «Πήγα στην Άγκυρα με τον αδελφό μου».
- (26α) Ahmet şiiir yazar
Αχμέτ ποίημα γράφει
«Ο Αχμέτ γράφει ποιήματα».
- (26β) Ahmet bu şiiir i yazdı
Αχμέτ αυτός ποίημα- ορ. αντικ. έγραψε
«Ο Αχμέτ έγραψε αυτό το ποίημα».
- (27) Okul- a gel- en öğrenci...
σχολείο- κατευθ. έρχομαι- μετ. ενεστ. δάσκαλος
«Ο δάσκαλος που έρχεται/ήρθε στο σχολείο...»
- (28) Halil' in gel- diğ- i-(n)- i biliyorum
Χαλίλ- γεν. έρχομαι ονομ.- γ' πρόσ.- αντ. ξέρω
«Ξέρω ότι ο Χαλίλ ήρθε/έρχεται».

Σειρά εμφάνισης των συστατικών της ΟΦ της τουρκικής
ΔΕΙΚΤΙΚΟ — (ΙΣΟΔΥΝΑΜΟ) ΑΝΑΦΟΡΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ —
(ΠΟΣΟΤΙΚΟ) — ΕΠΙΘΕΤΟ — (ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ) — ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ

- (29) Bu, tiyatro-dan çik- an çok güzel kadın
δεικτ. θέατρο-αφαιρ. βγαίνω- μετ.εν. ποσ. ωραίος γυναίκα
«Αυτή η πολύ ωραία γυναίκα που βγαίνει/βγήκε από το θέατρο...»

1.1.3. Σύγκριση ελληνικής και τουρκικής ονοματικής φράσης

- Ονομα/πυρήνας της ΟΦ.
- Προσδιοριστές: οι δύο γλώσσες διαφέρουν στη μορφή, στη θέση εμφάνισης και στη σχέση τους με το κεντρικό/πυρηνικό όνομα.
- Διαφορές στη μορφολογία ονόματος και προσδιοριστών
- Αναφορική πρόταση

2. Το άρθρο

2.1 Το άρθρο της ΝΕ

- (30) Ο Γιώργος γύρισε πολύ αργά. (οριστικό)
- (31) Βρες **μια** λύση το γρηγορότερο. (αόριστο)
- (32) Θέλει να γίνει **Ø** διακοσμητής. (μηδενικό)
- (33) Μαρία φτάνει αεροδρόμιο στις 6.30.

2.2. Το οριστικό άρθρο

2.2.1. Οι χρήσεις του οριστικού άρθρου

Υποχρεωτική χρήση:

- (34) **Όλος ο** κόσμος χειροκροτούσε.
- (35) **Το να προσπαθώ να σε πείσω** δεν έχει κανένα νόημα.
- (36) Κάνε **την** κίνηση **τη** σωστή.
- (37) Οι ντομάτες κάνουν δύο ευρώ **το** κιλό.

- (38α) Είδα **ΤΟ** έργο!
 (38β) Έκανε **ΤΗ** βλακεία!
 (39) **Ο πατέρας** του Γιώργου...
 (αλλά «Ο φίλος / Ένας φίλος του Γιώργου...»)
 (40) Πονάει **ο λαιμός του**.
 (41) **Κάποιος από τους απεργούς** κρατούσε μια σημαία.
 (42) **Το τσιγάρο** βλάπτει την υγεία.
 (43) **Ο ρινόκερος** είναι υπό εξαφάνιση.
 (44) **Ο κλέφτης και ο ψεύτης** τον πρώτο χρόνο χαίρεται.

2.2.2. Το άρθρο στην τουρκική — Η απουσία του οριστικού άρθρου και η απόδοση της οριστικότητας

- (45α) Halil köpek sever
 Χαλίλ σκυλί αγαπάει
 «Ο Χαλίλ αγαπάει τα σκυλιά».
- (45β) Halil bu köpeğ-i/ köpek-ler- i seviyor
 Χαλίλ αυτό σκυλί-αντικ. σκυλί-πληθ.- αντικ. αγαπάει
 «Ο Χαλίλ αγαπάει αυτό το σκυλί / αυτά τα σκυλιά».
- (45γ) Halil bir köpek seviyor
 Χαλίλ ένα σκυλί αγαπάει
 «Ο Χαλίλ αγαπάει ένα σκυλί».
- (45δ) Ayşe(n)-in köpeğ- i (n)- i Halil çok seviyor
 Αϊσέ γεν. σκυλί- κτητ.- αντικ. Χαλίλ πολύ αγαπάει
 «Ο Χαλίλ αγαπάει το σκυλί της Αϊσέ».
- (46) **Çocuk- lar** dondurma sever
 παιδί- πληθ. παγωτό αγαπούν
 «**Τα παιδιά** αγαπούν το παγωτό». (γενικευτική σημασία)
- (47) **Çocuk- lar** dondurma aldılar
 παιδί- πληθ. παγωτό αγόρασαν
 «**Τα παιδιά** αγόρασαν παγωτό». (οριστική σημασία)
- (48) Ben- im **çocuğ- um** var
 προσ. αντ. α' γεν. παιδί κτητ. υπαρκτ.
 «Έχω παιδιά». (αόριστη αναφορά)
- (49α) **Haber** Mehmet' ten geldi
 νέα Μεχμέτ- αφαιρ. ήρθαν
 «**Ηρθαν τα νέα** από τον Μεχμέτ».
- (49β) Mehmet' ten **haber** geldi
 Μεχμέτ- αφαιρ. **νέα** ήρθαν
 «**Ηρθαν νέα** από τον Μεχμέτ».

2.3. Το αόριστο άρθρο

2.3.1. Οι χρήσεις του αόριστου άρθρου

Διακρίνουμε τρεις βασικές χρήσεις του αόριστου άρθρου στα ελληνικά:

- (54) Σε ζήτησε **ένας συμμαθητής σου**.
 (55) Γκρεμίστηκε **μια πολυκατοικία**.
 (56) **Ένας φίλος μου**, ο Σωτήρης, μου είχε χαρίσει ένα μυθιστόρημα του Μπαλζάκ.

- (57) Νοίκιασε **ένα διαμέρισμα** κοντά στο σταθμό.
 (58) Έχει πάντα μαζί του **ένα βιβλίο**.
 (59) Μιλούσε **με ένα συνάδελφό του**.
 (60) **Μια μέρα** τον συνάντησα στη λαϊκή.
 (61) Θέλει να κάνει **ένα ταξίδι** στην Καππαδοκία.
 (62) Έκανε **ένα ταξίδι** στην Καππαδοκία.
 (63) **Μια** (καθωσπρέπει) **κυρία** δε συμπεριφέρεται έτσι.
 (64) Ένας (καλός) **μαθητής** σέβεται τους δασκάλους του.
 (65) **Η φάλαινα** είναι θηλαστικό.
 (66) Ήταν **ένας υπαλληλάκος**.
 (67) Ο Κώστας ήταν **ένας κηφήνας**.
 (68) Η Μαρία ήταν **μια γυναίκα αυταρχική**.
 (69) Όλα είναι **ένα ψέμα**.
 (70) Το πώς γλίτωσε ήταν **ένα θαύμα**.
 (71) *Η Ελένη είναι **μία ζωγράφος**.
 (72) Μας έπιασε **ένας φόβος!**
 (73) Μας σέρβιρε **ένα κρασί!**
 (74) Παντρεύτηκε **μια κοπέλα!**
 (75) Έχει **ένα πόδι!**
 (76) Έχει **ένα μαλλί!**

2.4. Το μηδενικό άρθρο

Το μηδενικό άρθρο δεν έχει μορφολογική υπόσταση. Η χρήση του είναι ευρύτατη και είναι συμβατό με ονόματα, ενικού ή πληθυντικού αριθμού

2.4.1. Οι χρήσεις του μηδενικού άρθρου

- Η ΟΦ μηδενικός δείκτης + Ο ως κατηγορούμενο:
 - (77) Ο Σωτήρης είναι **δικηγόρος**.
 - (78) Ο αδερφός του βγήκε **πρόεδρος**.
 - (79) Έκλαιγε σαν **μωρό**.
- Η ΟΦ μηδενικός δείκτης + Ο σε περιφράσεις:
 - (80) Έχω **θάρρος/δίκιο/υπομονή/άγχος**.
 - (81) Έχω **γρίπη/βήχα/πυρετό**.
 - (82) Κάνω **μπάνιο/φασαρία**.
 - (83) Παίζω **τένις/σκάκι**.
 - (84) Σπουδάζω **ιατρική/αρχιτεκτονική**.
- Η ΟΦ μηδενικός δείκτης + Ο ως μέρος εμπρόθετου προσδιορισμού:
 - (85) Ήρθε **με ταξί**.
 - (86) Μιλούσε **με καλοσύνη και ευγένεια**.
 - (87) Λεκέδες **από κρασί**.
- Η ΟΦ μηδενικός δείκτης + Ο σε απρόσωπες δομές:
 - (88) Έχει **παρέλαση/κόσμο/αυτοκίνητα**.
- Η ΟΦ μηδενικός δείκτης + Ο σε τριτοπρόσωπες δομές
 - (89) Πουλιέται **μέλι**.

- (90) Πουλιούνται **διαμερίσματα** με θέα.
 (91) Υπάρχουν **άνθρωποι και άνθρωποι**.
 (92) Έγινε **σεισμός**.
 (93) Υπάρχει **γυμνάσιο** στο χωριό σου;
- Η ΟΦ μηδενικός δείκτης + Ο ως συμπλήρωμα ορισμένων ρημάτων όπως το «πάω»:
 (94) Πάμε (στο) **σινεμά** / (στην) **πλατεία** / (στην) **εκκλησία** / (στις) **Σειχέλλες**.
 - Η ΟΦ μηδενικός δείκτης + Ο ως ομοιόπτωτος παραθετικός προσδιορισμός,
 (95) Έχει να δει μια στοίβα **φακέλους**.
 - Η ΟΦ μηδενικός δείκτης + Ο απαντά σε στερεότυπες δομές
 (96) **Άνθρωπος** αγράμματος ξύλο απελέκητο.
 (97) **Μάτια** που δε βλέπονται εύκολα ξεχνιούνται.

Εναλλακτικά με το αόριστο:

- (98) Παντρεύτηκε (έναν) **Αμερικανό**.
 (99) Περιμένει (ένα) **ταξί**.
 (100) Πήρε (ένα) **γράμμα**.
 (101) Διαβάζω (ένα) **περιοδικό**.
 (102) Ήπιε (μια) **μπίρα** / (μια) **πορτοκαλάδα**.

2.4.2. Σύγκριση με το αόριστο και μηδενικό άρθρο της τουρκικής

- (103) bir beyaz ev
 ένας άσπρος σπίτι
 «ένα άσπρο σπίτι» (αριθμητικό)
- (104) beyaz bir ev
 άσπρος ένας σπίτι
 «ένα άσπρο σπίτι» (αόριστο άρθρο)
- (105) Ayşe tembel bir kız- (dir)
 Αϊσέ τεμπέλης ένας κορίτσι (είναι)
 «Η Αϊσέ είναι (ένα) τεμπέλικο κορίτσι».
- (106) Ayşe öğretmen- (dir)
 Αϊσέ δασκάλα (είναι)
 «Η Αϊσέ είναι δασκάλα».
- (107) Ali bir kasap- tir.
 Αλή ένας χασάπης είναι
 «Ο Αλή ένας χασάπης είναι (και τίποτα παραπάνω)».
- (108) Dün garip kitap- lar okudum
 χτες παράξενος βιβλίο πληθ. διάβασα
 «Χτες διάβασα παράξενα βιβλία».
- (109) Bazi insan- lar bu gazete- yi alir
 μερικοί άνθρωπος πληθ. δεικτ. εφημερίδα αντικ. παίρνουν
 «Μερικοί/Κάποιοι άνθρωποι παίρνουν αυτή την εφημερίδα».

3. Δεικτικά προσδιοριστικά

3.1. Τα δεικτικά «αυτός», «(ε)τούτος», «εκείνος» της νέας ελληνικής

3.1.2. Η χρήση των δεικτικών «αυτός», «(ε)τούτος», «εκείνος»

- (110) Σε **τούτο(ν) τον τόπο** έχουμε πολύ ήλιο όλο το χρόνο.
(111) **Αυτό** είδα πρώτα.
(112) **Εκείνος** φώναζε από μακριά.
(113) **Εκείνα τα χρόνια** υπήρχε φτώχεια.
(114α) **Αυτό το σχολείο** είναι νεόκτιστο.
(114β) **Το σχολείο αυτό** / ***Το αυτό σχολείο** είναι νεόκτιστο.
(115) **Όλα αυτά** / **Αυτά όλα** τα σχολεία είναι νεόκτιστα.
(116) **Εκείνα που σου είπα** τα ξέχασες!
(117) Μετά συνάντησε έναν αστυνομικό. Ο αστυνομικός **αυτός** κρατούσε ένα μπλοκάκι.

3.1.3. Σύγκριση των δεικτικών της νέας ελληνικής με τα αντίστοιχα της τουρκικής

- (118) Bu ne (dir)?
αυτό εδώ τι είναι
«Αυτό εδώ τι είναι;»
- (119) Şu kitab-ı aldım
αυτό εκεί βιβλίο- αντικ. αγόρασα
«Αγόρασα αυτό εκεί το βιβλίο».
- (120) Mehmet o ev- de oturuyor
Μεχμέτ εκείνο σπίτι- τοπ. κάθεται
«Ο Μεχμέτ κάθεται σ' εκείνο το σπίτι».
- (121) Ahmet bu-n- u istiyor
Αχμέτ δεικτ.- αντικ. θέλει
«Ο Αχμέτ θέλει αυτό».
- (122) Ahmet bu gazete-(y)- i okuyor
Αχμέτ δεικτ. εφημερίδα- αντικ. διαβάζει
«Ο Αχμέτ διαβάζει αυτή την εφημερίδα».

4. Αόριστα προσδιοριστικά του ονόματος της νέας ελληνικής

4.1. Η χρήση των αόριστων προσδιοριστικών

4.1.1. «Κάποιος» και «κάτι»

- *Αντωνυμική χρήση*

(123) Σε ζήτησε **κάποιος**.
(124) **Κάποιος** είπε στην τηλεόραση ότι οι δρόμοι στο κέντρο είναι κλειστοί.
(125) Θέλει να μιλήσει επιτέλους σε **κάποιον**.
(126) **Κάτι** είδε και φοβήθηκε.
(127) Πες **κάτι**.

- *Επιθετική χρήση:*
 - (128) Ίσως περάσει **κάποιος φίλος** μου.
 - (129) Γνώρισα **κάποια κοπέλα** που σε ξέρει.
 - (130) Δουλεύει σε **κάποιο μαγαζί**.
 - (131) Έβγαλε **κάποια χρήματα/λεφτά, κάποιο ποσό**.
 - (132) Έδειξε **κάποια κατανόηση**.
 - (133α) Ήπιε ***κάποιο κρασί**.
 - (133β) Ήπιαμε **κάποιο καλό κρασί**.
 - (134) Νομίζει ότι είναι **κάποιος/κάτι**.

4.1.2. «Κανείς»/«κανένας» και «τίποτε»/«τίποτα»

- *Αντωνυμική χρήση:*
 - (135) Τρελαίνεται **κανείς** από τη φασαρία.
 - (136) Πρόσεχε, γιατί στην ηλικία σου μπορεί να σου συμβεί **τίποτα**.
 - (137) Αναρωτιέμαι αν μπορείς να βρεις **κανέναν** στο χωριό τέτοια εποχή.
 - (138) Και ο ίδιος δεν ήξερε καλά καλά αν περίμενε ακόμα **τίποτα** από τη ζωή του.
 - (139) Περιμένεις **κανέναν/τίποτα;**
 - (140) **Κανείς** δεν μπορούσε να τον καταλάβει.
 - (141) **Τίποτα** δεν τον ενθουσίαζε πια.
- *Επιθετική χρήση:*
 - (142) Πέρασε **κανένας γνωστός;**
 - (143) Φέρε **καμιά μπίρα**.
 - (144) Δεν είδα **κανένα περαστικό**.
 - (145) Είδες **τίποτα τουρίστες;**
 - (146) Θα ήθελε να μείνει **καμιά βδομάδα** στο νησί.
 - (147) Δε φαντάζομαι να μίλησες σε **καμιά μαμά;**
 - (148) Θα κολλήσεις **καμιά αρρώστια**.

4.1.3. «Άλλος, -η, -ο»

- (149) Δεν έχω **άλλο παιδί**.
- (150) **Άλλο λεωφορείο** υπήρχε στην πλατεία;
- (151) Έχει γίνει **άλλος άνθρωπος**.
- (152) Αυτό είναι **άλλο**.
- (153) **Άλλοι** δουλεύουν και **άλλοι** διασκεδάζουν.
- (154) Ο ένας έγραφε κι **ο άλλος** διάβαζε.
- (155α) Δώσε μου **το άλλο στυλό (όχι αυτό)**.
- (155β) Δώσε μου **ένα άλλο** στυλό (ένα διαφορετικό).
- (155γ) Δώσε μου **άλλο ένα** στυλό (ένα ακόμα).
- (155δ) Δώσε μου **κανένα άλλο** στυλό (ένα οποιοδήποτε, αλλά διαφορετικό).
- (156α) Έχω **τόσα άλλα** βιβλία να διαβάσω (διαφορετικά).
- (156β) Έχω **άλλα τόσα** βιβλία να διαβάσω (πολλά).
- (157) Το υπουργείο απέκλεισε **κάθε άλλη** λύση.
- (158) **Ποιος άλλος** θα έρθει μας;
- (159) Μπορείς να καλέσεις αυτούς και **όποιον άλλον** θέλεις.

4.1.4. «Κάθε» και «(ο) καθένας, (η) καθεμιά, (το) καθένα»

- (160) **Κάθε άνθρωπος** έχει τα όνειρά του.
- (161) Ο γιατρός δέχεται **κάθε μέρα** από τις τρεις έως τις έξι.
- (162) Είχε χάσει **κάθε εμπιστοσύνη** στον εαυτό της.
- (163) **Κάθε Χριστούγεννα / τρεις βδομάδες** γυρίζει στο χωριό του.
- (164) **Η κάθε περίπτωση** είναι ξεχωριστή.
- (165) **Ο κάθε υπάλληλος** να εκφράσει τη γνώμη του.
- (166) Μου αρέσει **καθετί** που είναι ωραίο.
- (167) **Κάθε (φορά) που** τον βλέπω με συγχύζει.
- (168) Δεν μπορεί **καθένας / ο καθένας** να το πετύχει αυτό.
- (169) Κατέβηκαν από το λεωφορείο και πήρε **καθένας / ο καθένας** το δικό του δρόμο.
- (170) Ο γάμος την απάλλαξε από την ανάγκη να παρακαλεί **τον καθένα / *καθένα** για δουλειά.

4.1.5. «Όλος, -η, -ο»

- *Αντωνυμική χρήση.*
 - (171) Τραγουδούσαν **όλοι**, ο Αποστόλης όμως καθόταν σκεπτικός.
 - (172) **Όλα** ήταν τέλεια.
 - (173α) **Τα** κατάλαβα **όλα**.
 - (173β) *Κατάλαβα **όλα**.
 - (174α) **Όλα τα** ήξερε.
 - (174β) ***Όλα** ήξερε.
 - (175) Κατάλαβα **τα πάντα**.
 - (176) Ήξερε **τα πάντα**.
 - (177) Ήταν **όλος** αυτιά/αγωνία/λάσπες.
- *Επιθετική χρήση.*
 - (178) **Όλοι οι αθλητές** ήταν ικανοποιημένοι.
 - (179) Είπε **όλη την αλήθεια**.
 - (180) Μου χύθηκε **όλος ο καφές**.
 - (181α) Ήπια **όλο** το κακάο του.
 - (181β) Ήπια το κακάο του **όλο**.
 - (182) Τα παιδιά ζήτησαν **όλα** να πάρουν μέρος στον αγώνα.

4.1.6. «Μερικοί, -ές, -ά

- (183) **Μερικοί/Κάποιοι** τον ακολούθησαν.
- (184) Εγώ δεν κάνω όμως όπως κάνουν **μερικές/*κάποιες**.
- (185) **Μερικά/Κάποια παιδιά** θέλησαν να γυρίσουν πίσω μόνα τους.
- (186) Τους έκανε **μερικές/κάποιες ερωτήσεις**.
- (187) Φαντάζεσαι τι είπαν **μερικοί μερικοί** όταν έμαθαν τα νέα.

4.1.7. «Κάμποσος, -η, -ο»

- (188) Ήταν **κάμποσοι** στην αυλή.
- (189) Έζησε **κάμποσα χρόνια** μόνος του.
- (190) Ήπια **κάμποσο ουίσκι** και μετά πήγε για ύπνο.

(191) Μας κάνει **τον καμπόσο** (= τον σπουδαίο).

4.2. Σύγκριση νέας ελληνικής και τουρκικής

Προσδιοριστικό	Αντωνυμία	
<i>Bir</i>	<i>biri/birisi</i>	ένας
<i>her</i>	<i>her biri/herkes</i>	κάθε και καθένας
<i>başka</i>	<i>başkasi</i>	άλλος
<i>Bazı</i>	<i>bazısı</i>	κάποιοι και μερικοί, -ές, -ά
<i>birkaç</i>	<i>birkaçı</i>	μερικοί

Πίνακας 1.

- (192) *Birkaç kitab var*
μερικοί βιβλίο υπαρκτ.
«Υπάρχουν μερικά βιβλία».
- (193) *Bu insan-lar- in hepsi meşgul*
δεικτ. άνθρωπος πληθ. γεν. όλος απασχολημένος
«Όλοι αυτοί οι άνθρωποι (είναι) απασχολημένοι».
- (194) *Bütün bu gazete- ler- i gördüm*
όλος δεικτ. εφημερίδα πληθ. αντικ. είδα
«Είδα όλες αυτές τις εφημερίδες».
- (195) *Bir şey söyle- d- in*
ένα πράγμα λέω αόρ. β' πρόσ. εν.
«Είπες κάτι / Κάτι είπες».⁺⁺
- (196) *Bir şey söyle- me- d- in*
ένα πράγμα λέω άρν. αόρ. β' πρόσ. εν.
«Δεν είπες τίποτα».
- (197) *Bir şey söyle- d- in- mi?*
ένα πράγμα λέω αόρ. β' πρόσ. εν. ερωτ.
«Είπες τίποτα;»

Στον πίνακα που ακολουθεί παραθέτουμε συνοπτικά τις βασικές μορφολογικές και σημασιολογικές διαφορές που εντοπίσαμε κατά τη σύγκριση των δύο γλωσσικών συστημάτων.

	Ελληνική	Τουρκική
Άρθρο		
<i>Οριστικό</i>	το βασικό άρθρο + μορφολ. υπόσταση + κλίση (εν.-πληθ.) + διάκριση γένους	απουσία άρθρου
<i>Αόριστο</i>	+ μορφολ. υπόσταση + κλίση (εν.) + διάκριση γένους θέση: Αρθ. + Επίθ. + Ο	το βασικό άρθρο + μορφολ. υπόσταση - κλίση - διάκριση γένους θέση: Επίθ. + Αρθ. + Ο
<i>Μηδενικό</i>	- μορφολ. υπόσταση ± πληθυντικός - οριστικότητα	- μορφολ. υπόσταση ± πληθυντικός ± οριστικότητα
Δεικτικά		
	+ κλίση + διάκριση γένους + οριστικό άρθρο θέση: Δεικτ. + Ορ. Αρθ. + Ο Ορ. Αρθ. + Ο + Δεικτ. <i>Αυτός</i> : δεικτ./προσ. Αντ.	+ κλίση (= επιθηματική εναλλαγή) (ως αντωνυμία) - κλίση (ως επίθετο) - διάκριση γένους + μηδενικό άρθρο θέση: Δεικτ. + Ο <i>Ο</i> (=εκείνος): δεικτ./ προσ. Αντ.
Αόριστα στοιχεία		
	± κλίση + διάκρ. γένους (+κλιτά) Αντ./Επίθ.: ενιαία μορφή	- κλίση - διάκριση γένους Αντ./Επίθ.: μορφολογική-λεξική διαφοροποίηση

Πίνακας 2. Πίνακας ομοιοτήτων και διαφορών στα προσδιοριστικά της ΟΦ ελληνικής και τουρκικής.

5. Προβλήματα εκμάθησης της ονοματικής φράσης και διδακτικές προτάσεις

- Η ΟΦ κατακτάται σταδιακά και επαυξητικά.
- Η σταδιακή κατάκτηση του άρθρου:
 - α) το πρώτο στάδιο εκμάθησης κατά κανόνα ταυτίζεται με την επιλογή του μηδενικού άρθρου.
 - β) επισημαίνεται η τάση να επιλέγεται υπεργενικευτικά, για ορισμένο διάστημα, μία μορφή του άρθρου εις βάρος των άλλων
- Η λειτουργική προσέγγιση (η επιρροή της μητρικής) –οι δικές μας εκτιμήσεις ως προς την κατάκτηση του άρθρου και άλλων προσδιοριστών

Διδακτικές προτάσεις:

- προσδιορισμός προτεραιοτήτων στη διδασκαλία των προσδιοριστικών.
- τύποι ασκήσεων

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. (1986). *Η νεολογία στην κοινή νεοελληνική*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής, Παρ/μα αρ. 65.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (2003). «Συγχρονικές και διαχρονικές τάσεις στο γένος της ελληνικής». Στο Στο Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ράλλη & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.), *Το γένος*. Αθήνα: Πατάκης, 13-56.
- Apostolou-Panara, A. (1994). "Language Change under Way? The Case of the Definite Article in Modern Greek". Στο I. Philippaki-Warburton, K. Nicolaidis & M. Sifianou (επιμ.), *Themes in Greek Linguistics. Papers from the First International Conference on Greek Linguistics, Reading, September 1993*. Amsterdam & Philadelphia: J. Benjamins, 397-404.
- Βαλιούλη, Μ. & Α. Ψάλτου-Joycey (1995). «Πάμε πλατεία; Χρήση ή απουσία του εμπρόθετου άρθρου». Στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 15ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 11-14 Μαΐου 1994*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 292-303.
- Βασιλάκη, Σ. & Ε. Τσαμαδού-Jacobberger (1993). «Οι επιφωνηματικές προτάσεις στα νέα ελληνικά». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 14ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 27-29 Απριλίου 1993*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 98-112.
- Βελούδης, Γ. (1996). «Κάποιος, κάπου, κάποτε...». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 16ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 4-6 Μαΐου 1995*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 366- 377.
- Berry, R. (1993). *Articles*. London: HarperCollins Publishers.
- Braidi, M. S. (1999). *The Acquisition of Second Language Syntax*. London & New York: Arnold.
- Chila-Markopoulou, D. (2000). "The Indefinite Article in Greek. A Diachronic Approach". Στο *Γλωσσολογία 11-12*: 111-130.
- Δελβερούδη, Ρ. (1989). «Οι διάφορες χρήσεις του κανείς». Στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 9ης ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 18-20 Απριλίου 1988*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης 407-426.
- Hawkins, R. (2001). *Second Language Syntax. A Generative Introduction*. Oxford: Blackwell.
- Holton, D., P. Mackridge & I. Philippaki-Warburton (2004). *Greek. An Essential Grammar of the Modern Language*. London & New York: Routledge.
- Holton, D., P. Mackridge & Ει. Φιλίππακη-Warburton (1999). *Γραμματική της ελληνικής γλώσσας*, μτφρ. Β. Σπυρόπουλος. Αθήνα: Πατάκης (*Greek: A Comprehensive Grammar of the Modern Language*. London & New York: Routledge, 1997).
- Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ., Γ. Κατσιμαλή, Α. Μόζερ, Β. Νικηφορίδου και Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.) (1998). *Θέματα νεοελληνικής σύνταξης. Θεωρία — Ασκήσεις*. Διατμηματικό Πρόγραμμα Διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας 2. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

- Κοντός, Π., Α. Μόζερ, Α. Μπακάκου-Ορφανού, Σ. Παπαευθυμίου-Λύτρα και Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.) (1998). *Αναλυτικό Πρόγραμμα για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε ενηλίκους*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Kornfilt, J. (1997). *Turkish*. London: Routledge.
- Μανωλέσσου, Ι. (1999). «Από την ιστορία του άρθρου». Στο Α. Μόζερ (επιμ.), *Ελληνική Γλωσσολογία '97. Πρακτικά του Γ' Διεθνούς Συνεδρίου για την ελληνική γλώσσα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 492-499.
- Μοσχονάς, Σ. (2003α). «Πριν από τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας». Στο Δ. Θεοφανοπούλου-Κοντού, Χ. Λασκαράτου, Μ. Σηφianού, Μ. Γεωργιαφέντης και Β. Σπυρόπουλος (επιμ.), *Σύγχρονες τάσεις στην ελληνική γλωσσολογία. Μελέτες αφιερωμένες στην Ειρήνη Φιλιππάκη-Warburton*. Αθήνα: Πατάκης, 87-107.
- Μοσχονάς, Σ. (επιμ.) (2003β). *Διδακτική των ασκήσεων γραμματικής*. Αθήνα: Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004.
- Rutherford, W. (1987). *Second Language Grammar: Learning and Teaching*. London & New York: Longman.
- Σελλά-Μάζη, Ε. (1994). *Στοιχεία αντιπαραβολικής γραμματικής ελληνική-τουρκικής. Η ελληνική στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Τσαμαδού-Jacobberger, Ε. (1990). «Ο δείκτης σαν». Στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 10ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 9-11 Μαΐου 1989*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 295-306.
- Τσαμαδού-Jacobberger, Ε. (1992). «Ονοματικές φράσεις-υποκείμενα με γενικευτική αξία αναφοράς». Στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 12ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 18-20 Απριλίου 1991*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 329-338.
- Τσαμαδού-Jacobberger, Ε. & Χειλά-Μαρκοπούλου, Δ. «Τα προσδιοριστικά του ονόματος της νέας ελληνικής: περιγραφική – συγκριτική και διδακτική προσέγγιση». Στο Σ. Μοσχονάς (επιμ.) 2006: *Η σύνταξη στη μάθηση και στη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκης, 171-217.
- Tarone, E. (1988). *Variation in Interlanguage*. London & Baltimore: Arnold.
- Tsamadou-Jacobberger, I. (1995). *Opérations de détermination nominale en grec moderne*. Διατριβή επί υφηγεσία, Paris VII.
- Tsamadou-Jacobberger, I. (1998). *Le nom en grec moderne. Marqueurs et opérations de détermination*. Paris: L'Harmattan.
- Tsamadou-Jacobberger, I. (υπό έκδοση). "A propos de όλος en grec moderne". Ανακοίνωση στο συνέδριο «La partition», Strasbourg 2003.
- Χειλά-Μαρκοπούλου, Δ. (2003). «Γένος και συμφωνία στη νέα ελληνική». Στο Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ράλλη & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.), *Το γένος*. Αθήνα: Πατάκης, 132-167.
- Ψάλτου-Joysey, Α. (1996). «Μέθοδοι διδασκαλίας σύγχρονων γλωσσών και εφαρμογής τους σε εγχειρίδια της νέας ελληνικής ως ξένης γλώσσας». Στο Γ. Κορδομενίδης (επιμ.), *Μέθοδοι διδασκαλίας της νέας ελληνικής ως ξένης γλώσσας* (πρακτικά ημερίδας, 9 Δεκεμβρίου 1995), Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 39-61.
- Underhill, R. (1976). *Türk dili grameri, dil, Türk dili, Türkçe grameri, Turkish Grammar*. Cambridge, Mass.: The MIT Press.

